

apokryf - z gréc. apokryfa – „skryté knihy“

-biblický text nezahrnutý do *kánonu* cirkvou uznaných textov, vznik od 2.st.pr.Kr. do 1.st.po Kr., napr. *Knihá Judit*, *Múdrosť Šalamúnova*, 1.-4.kniha *Machabejských* a ď.; pozri *christologický cyklus*; *biblia*; *Tobiáš/Kniha Tóbit*; *kánon*; *Nikodémovo evanjelium*, *Judášovo evanjelium*, *protoevanjelium Jakubovo/Kniha Jakubova*; *Skutky Petrove*, *Nanebovzatie Panny Márie*, „*Quo vadis, Domine?*“; *baraita*

Malý biblický slovník v súvislosti s heslom *kánon*: kanonizované knihy *Starého zákona* nie sú označené jednotne; knihy *Starého zákona*, ktoré *katolícki* autori označujú za *deuterokanonické* (druhokanonické, čiže prijaté neskoršie), *protestantskí* autori pokladajú za apokryfy; knihy, ktoré katolícki autori nazývajú apokryfmi, protestanti nazývajú *pseudoepigrafmi* (t.j. spisy s falošným názvom)

Gábriš: pomenovanie apokryfa – „skryté knihy“ dostali spisy v dobe, keď boli celkom vylúčené z bohoslužobného používania v starej kresťanskej cirkvi (raný stredovek); neskôr boli v niektorých *cirkvách* opätovne zaradované medzi biblické spisy ako *deuterokanonické*, v iných cirkvách boli celkom vylúčené; vcelku sú dnes „skryté“ najmä preto, lebo sú menej známe ako biblické kanonické spisy (pozri *kánon*); dodnes sa však vidí ich veľký význam, lebo vyplňajú medzeru medzi poslednou knihou *Starého zákona* (začiatok 2.st.) a prvými knihami *Nového zákona* (od 50.rokov 1.st.); spôsob myslenia a úprava správania v medziobdobí *Starého* a *Nového zákona* podávajú práve apokryfy, a to vo forme historických údajov aj prorockých výrokov; najmä však ide o tzv. múdroslovnú literatúru odrážajúcu mentalitu *židovstva* pred narodením *Ježiša Krista* a tesne po jeho narodení, ešte pred vytváraním zvláštnych *rabínskych škôl*; táto literatúra pomáha pochopiť éru ľudstva v dobe príchodu *kresťanstva*; doba vzniku apokryfnej literatúry je približne v období *Machabejcov*; išlo o obdobie vlády helenistických *Seleukovcov* a *Ptolemaiovcov* v *Palestíne*, prenasledovanie *Židov* sýrskym kráľom Antiochom IV. Epifanom, ktorý uskutočňoval násilnú helenizáciu *Židov* (pozri *helenizmus*), ktorá viedla k odboju v *Judei* v 167-164 pr.Kr. a nastoleniu jej nezávislosti v rokoch 135-63 pr.Kr. počas vzbury *Machabejcov*

Strážna veža: výraz apokryfný pochádza z gréckeho slova, ktoré znamená „skryt“; týmto výrazom sa pôvodne označoval text, ktorý bol vyhradený pre nasledovníkov určitého myšlienkového smeru a bol ukrytý pred nezasvätenými (porovnaj *mystériá*) napokon sa ním začali označovať spisy, ktoré nie sú súčasťou biblického *kánonu*; v 2.st. boli napokon odsúdené ako spisy, ktoré je nebezpečné nielen čítať, ale dokonca aj vlastniť; stredovekí mnísi a odpisovači však tieto spisy uchovávali, a tak neupadli do zabudnutia (pozri *scriporium*); záujem o ne vzrástol v 19.st. a ich kritické vydania preložené do mnohých svetových jazykov; apokryfné evanjeliá sa zameriavajú na ľudí, o ktorých kanonické evanjeliá hovoria málo alebo vôbec; niektoré opisujú údajné príhody z Ježišovho detstva

prehľad apokryfov (*deuteronických* textov) *Starého zákona* podľa *Septuaginty*:

Ezdráš (apokryfický)

prídavky ku knihe *Ester*:

Mordochajov sen
Kráľov list
Ester sa má modliť
Mordochajova modlitba
Esterina modlitba
Prosba za ľud
Kráľov list v prospech Židov
Mordochaj vykladá svoj sen

Judit (pozri *Betulia*)
Tóbit/*Tobiáš*
1.-4.Kniha *Machabejcov*

Modlitba Menašeho
Múdrosť Šalamúnova
Žalm 151
Sírach
Žalmy Šalamúnove
Bárúch
List *Jeremiášov*

prídavky ku Knihe *Daniel*:

Spev troch
Zuzana
Bél a drak

novozákonné apokryfy:

Jakubovo protoevanjelium, Tomášovo evanjelium, Tomášovo evanjelium detstva, Petrovo evanjelium, Jánov apokryf, Nikodémovo evanjelium, Skutky Pilátove, Evanjelium pravdy, Evanjelium ebionitov, Evanjelium Egyptanov, Evanjelium Hebrejov, Evanjelium Nazorejov, Evanjelium Spasiteľa, Judášovo evanjelium

https://en.wikipedia.org/wiki/Biblical_apocrypha

apokryf Jánov - *Jánov apokryf*

apokryfy kresťanské - *kresťanské apokryfy*

apokryfy novozákonné - *novozákonné apokryfy*

Apoléna - (☩249); tiež *Apollonia*, *Apolónia*; alexandrijská diakonka a mučenica; ako starenkú ju vzali, vybili jej údermi zuby a upálili za mestom na hranici, keď odmietla odriekať bohorúhačské texty; v *Ríme* ju čoskoro zamieňali s inou Apolóniou, mučenicou za Juliána Apostatu; na Východe jej kult neexistuje; neskorší umelci ju premenili na krásnu dievčinu, ktorú týrali tak, že jej kliešťami vyťahovali zuby; keďže svojej viery sa ani po krutom mučení nevzdala, začali sa jej vyhrážať, že ju hodia živú na zapálenú hranicu za mestom, ak sa nepridá k pohanom a k ich rečiam proti Bohu; odvliekli ju k ohňu; Apolónia ich vtedy požiadala, aby ju na chvíľu pustili; v nestráženej chvíľke sa sama vrhla do plameňov; sv. Dionýz vo svojom liste potvrdzuje, že jej život bol hodný obdivu a zrejme preto, ako aj kvôli jej apoštolskému životu, ktorý žila, popudila proti sebe pohanov, ktorí zúrili, keď videli jej vieru; gesto, ktoré spravila, že sa vrhla sama do plameňov, sa nepovažuje za *samovraždu*; jej odhodlanosť a neoblomnosť vo viere obdivovali aj kresťania aj pohania; v nasledujúcich storočiach sa však týmto jej činom zaoberali aj úrady cirkvi; Eusébius a Dionýz nesúhlasia s tým, že ide o *samovraždu*, keďže viery sa vzdať nechcela a iné východisko ako smrť v plameňoch nemala; bolo by ju to stihlo tak či tak; určite malo na ňu vplyv mučenie, ktoré podstúpila, ktoré možno oslabilo jej vôľu, nevedela rozmyšľať s jasnou hlavou, nevidela iné východisko, a tak si zvolila sama; okolo jej príbehu vznikali legendy, ktoré ju vydávali za kráľovskú dcéru umučenú vlastným otcom; pred svojou smrťou vraj sľúbila, že bude orodovať za ľudí, čo trpia bolesťami zubov (pozri *patrón*); zobrazovaná zvyčajne tak, ako drží v kliešťach *zub*, alebo jej ťahajú zuby pomocou zložitého nástroja; podľa Apolónie pomenovaný odborný stomatologický časopis v Massachusetts (The Apollonian); jej *atribútom* sú *kliešte*; pozri *atribúty*, *symboly*, *alegórie* a *prirovnania*; *Alexandria*, *Madona Třeboňská*

-v ikonografii sa zobrazuje v mladom veku (ako bolo zvykom zobrazovať panny - svätice) s udretými čeľuťami, z ktorých jej vybili zuby; vyobrazuje sa aj s kliešťami, s ktorými jej podľa inej tradície zuby vytrhli

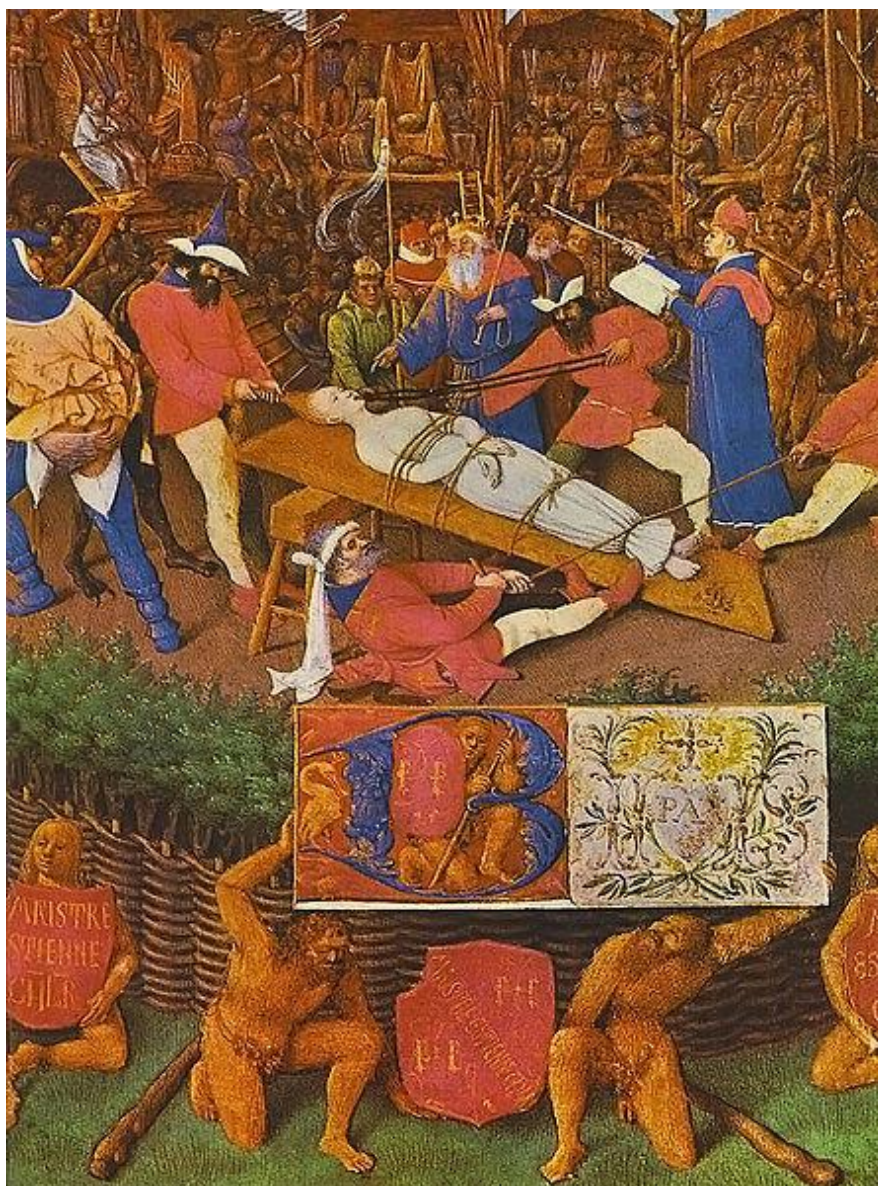
http://en.wikipedia.org/wiki/Saint_Apollonia

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data&page=4

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data&page=19

http://www.modlitba.sk/hm/zaujem/svatci/svatci_all/apolonia.htm

<http://www.flickr.com/photos/28433765@N07/8599936173/in/photostream/>

J. Fouquet: Mučenie sv. Apolónie (miniatura z Knihy hodín Etienna Chevaliera, 15.st.)

Neznámy autor: Sv. Apolónia (drevoryt, 1501-1541)

Autor neuvodený: Sv. Apolónia

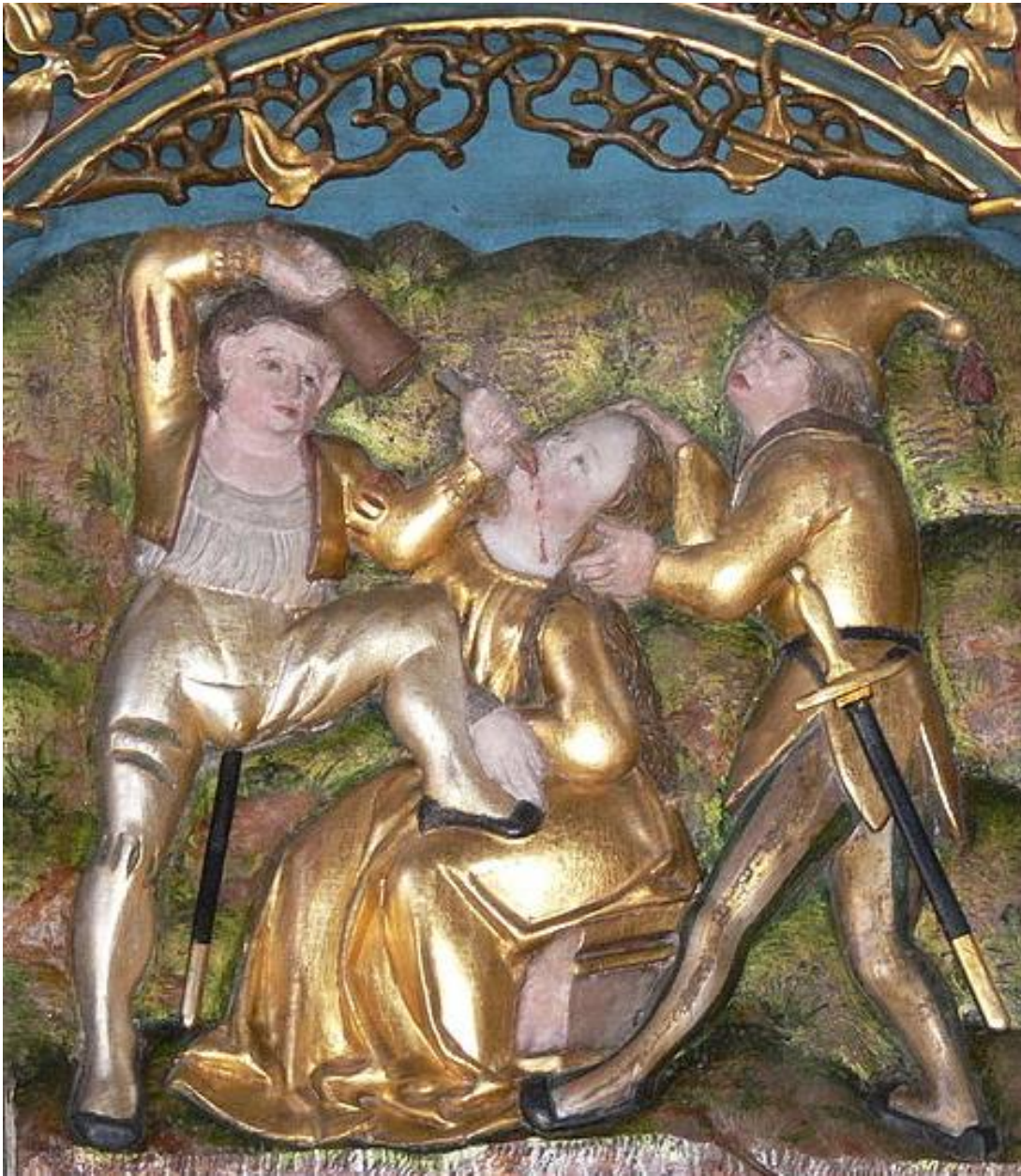
C. Dolci: Svätá Apolónia (1670)

F. de Zurbarán: Sv. Apolónia (1636)

Autor nevedený: Mučenie sv. Apolónie (1628-1678)

Mučenie sv. Apollonie (oltár Heilsbronskej katedrály, Bavorsko, 1513)

D. de' Roberti: Sv. Apolónia (1472-1473)

Apollinaire Guillaume/apolinér žijón - (†1918); francúzsky básnik a dramatik; autor názvu literárneho smeru *surrealizmus*; zakladateľ modernej francúzskej poézie; pozri *konkrétne poézia*; *kubizmus orfický*

http://it.wikipedia.org/wiki/Guillaume_Apollinaire

Apollo - rímska podoba gréckeho *Apolóna*; pozri *rímska mytológia*
Apollonia - *Apoléna*